

ارزیابی ریسک در بیمه‌های مقاطعه کاری

ترجمه: محمود دریابار

۴-۳-۳- مبلغ بیمه شده، فرانشیزها و ارزش اموال بیمه شده مورد مخاطره

در صورتی که مبلغ بیمه شده به جای ارزش کامل مورد بیمه یا به صورت «بیمه با حدود غرامت مشخص» و یا «توام با فرانشیز» تعیین گردد - نتیجه از نظر گاه بیمه گر کاهش مبلغ در معرض مخاطره خواهد بود. در موارد «بیمه با حدود غرامت مشخص» یا «ارزش کامل مورد بیمه» بیمه گران از اعمال هر گونه فرانشیز (سهمی از مبلغ خسارت که بمعده بیمه گذار است) صرف نظر می نمایند. فرانشیز در برخی موارد به جای آنکه دستاویزی برای اعمال تخفیف در حق بیمه باشد، فقط این اثر را دارد که ریسک را برای بیمه گر قابل قبول می سازد.

در صورتی که مبلغ بیمه شده به صورت «بیمه با حدود غرامت شخصی»، بیش از برآورد بیمه گر از حداکثر خسارتی باشد که احتمالاً متوجه بیمه گذار خواهد شد، میزان هر گونه کاهش در نرخ ناچیز خواهد بود. بر همین قیاس در صورتی که یک بیمه نامه مشمول فرانشیز از طریق فرانشیزهای کلان مورد حمایت قرار گیرد، ممکن است بیمه گران حداکثر خسارت تخمینی را در ارتباط با خطرهای گوناگون در نظر گرفته، نهایتاً به این نتیجه برسند که بیمه نامه فقط در معرض خطرهای فاجعه بار از قبیل زمین لرزه یا سیل قرار دارد.

اشارات فوق به حداکثر خسارت تخمینی محتاج پاره ای توضیحات است. باید توجه داشت که بیمه گران معمولاً زمانی مبادرت به اخذ تصمیم در خصوص قبولی ریسک یا محاسبه نرخ می نمایند که برآوردی تخمینی از مبلغ خسارات محتمل الوقوع در اختیار داشته باشند. برخی اصطلاحات مورد استفاده در این زمینه عبارت

است از:

حداکثر خسارت تخمینی

حداکثر خسارت محتمل تخمینی

حداکثر خسارت ممکن

حداکثر خسارت ممکن تخمینی

مبلغ دستخوش خطر

هیچیک از این اصطلاحات بروشنی بیانگر کاری که بیمه گر انجام می دهد نمی باشد این کار برآورد مبلغ حداکثر خسارت محتملی است که از نظر گاه بیمه گر امکان دارد که در شرایط متعارف متوجه بیمه گذار گردد. خسارات مذکور ممکن است در اثر هر گونه خطر، علت یا رخداد بیمه شده ای بروز نماید.

برخی خسارات مثلاً شورش یا طوفان ممکن است روزها به طول بیانجامد. در این خصوص ممکن است بیمه گر خواستار گنجاندن شرطی در بیمه نامه گردد مشعر به اینکه بمنظور اعمال مبالغ بیمه شده و فرانشیزها، کلیه خسارات یا زیانهای که از یک منبع یا علت اصلی سرچشمه می گیرند و ظرف یک دوره ۷۲ ساعته بطور مداوم یا متناوباً به وقوع می پیوندند، به عنوان خسارت های جداگانه تلقی گردند.

در قراردادهای پیمانکاری، ارزش اموال در معرض خطر در بدو امر نازل است لکن بمرور افزایش می یابد و به حسب اینکه قسمت های تکمیل شده تحویل داده شود یا مورد استفاده قرار گیرد، ارزش مذکور نقصان می یابد. میانگین ارزش اموال مورد مخاطره نه فقط به مبلغ قرار داد، بلکه به تقسیم بندی زمانی تغییرات آن در طی مدت بیمه بستگی دارد. نظر به اینکه میزان آسیب پذیری اموال گوناگون در قبال زیان یا خسارت متفاوت است، از این رو بیمه گران مایلند که از چگونگی تقسیم کل مبلغ (قرارداد) بین

به تقریب باید معادل ارزش جایگزینی شامل هزینه‌های حمل و عوارض گمرکی (به شرط مناسب بودن) باشد. ارزش هر قلم از ماشین‌آلات ساختمان که نو نباشد، ضرورتاً از ارزش نو آن کمتر نخواهد بود.

بدین سبب ارزش هر یک از اقلام، یک اشاره کلی به ریسک و نه یک ارزیابی دقیق از آن به شمار می‌آید. در صورتی که ماشین‌آلات زیادی را در یک منطقه کوچک، مثلاً محوطه ماشین‌آلات گرد آورده باشند، بیمه‌گران خواستار آن خواهند شد که ایشان را از اقدامات ایمنی که در قبال آتش سوزی و دزدی بعمل آمده، آگاه گردانند.

۴-۳- بخش مسئولیت

اکثر موارد مذکور تحت بند ۳-۳ فوق، در عین حال در مورد ارزیابی ریسک‌های تحت پوشش در بخش مسئولیت بیمه‌نامه نیز مصداق دارد. پوشش بیمه‌نامه، مسئولیت ناشی از ایراد صدمات جسمی به اشخاص ثالث و زیان یا خسارت وارد به اموال آنان را که معمولاً از علل مذکور در ذیل بند ۱-۳-۳-۳- فوق ناشی می‌گردد، تحت پوشش قرار می‌دهد. به همین ترتیب احتمال وارد آمدن زیان، خسارت یا صدمه به اشخاص ثالث زمانی قوت می‌گیرد که کارمورد قرار داد پرمخاطره، یا اشخاص ثالث و اموال ایشان آسیب‌پذیر یا شرایط محیط برای بیمه‌گذار و اشخاص ثالث خشونت بار و نامساعد باشد. (با بند ۲-۳-۳-۳- مقایسه کنید) همچنین برخی ریسک‌ها در بخش مسئولیت بیمه‌نامه پس از تحویل کارهای مورد قرار داد تغییر می‌کند (با بند ۳-۳-۳- مقایسه کنید) ضمناً، مبلغ در معرض خطر تابعی است از حد غرامت، ارزش اموال اشخاص ثالث و موقعیت اشخاص ثالثی که در معرض خطر قرار دارند. بدین مناسبت ضروری است که در بخش مسئولیت، توجه فقط به عواملی معطوف گردد که با موارد مربوط به بخش اموال متفاوت می‌باشد.

۱-۴-۳- زمینه‌های مسئولیت

۱-۴-۳-۱- مسئولیت ناشی از تقصیر

به طور معمول، بیمه‌گذار زمانی در قبال صدمه، زیان یا خسارت مسئول خواهد بود که تقصیر متوجه بیمه‌گذار یا کسی باشد که برای بیمه‌گذار کار می‌کند. حتی در صورتی که تقصیر مذکور تنها علت قلمداد نشود، مع الوصف در بدو امر ممکن است که بیمه‌گذار مسئولیت

قسمتها و مکانهای مختلف آگاه گردند و در این میان، به ارزش ماشین‌آلات توجه ویژه‌ای مبذول می‌دارند.

اطلاعاتی که از نمودارها و منحنی‌های سیر رشد و پیشرفت کار بدست می‌آید بیمه‌گر را قادر می‌سازد به اینکه هم مدت کار برای هر یک از اقلام مذکور در قرارداد و هم کل ارزش تبلور یافته در کارگاه را محاسبه نماید. مدتی که در طی آن مصالح و قسمت‌های تکمیل شده کار در معرض خطر قرار دارد، به میزان قابل ملاحظه‌ای روی نرخ تأثیر می‌گذارد. در قرار داد هائی که مشتمل است بر احداث چندین ساختمان مجزا به محض تکمیل هر ساختمان یا بخش‌هایی از ساختمان‌ها، کارفرما آنها را مورد استفاده قرار می‌دهد. در این صورت معمولاً ساختمان تحت مسئولیت انحصاری کارفرما قرار گرفته، از شمول بیمه‌نامه تمام خطر پیمانکاری خارج می‌گردد مگر آنکه پوشش دوره نگهداری تأمین شده باشد. هر گونه تحویل جزئی از این قبیل، اثر قابل ملاحظه‌ای روی نرخ دارد. برای مثال، در یک برنامه خانه‌سازی ممکن است کل مدت قرار داد سه یا چهار سال باشد اما ساختمان هر خانه بیش از ۶ ماه طول نکشد، که این مدت در واقع دوره‌ای است که بیمه‌گر به نحو مؤثر در معرض ریسک قرار دارد. طی مدت قرار داد تعداد ماشین‌آلات ساختمانی موجود در کارگاه به کرات افزایش و کاهش می‌یابد که در نتیجه ارزش اموال در معرض خطر دائماً تغییر می‌کند. در طی مدت بیمه، حداکثر ارزش ممکن است چندین مرتبه از میانگین ارزش بیشتر باشد. در این میان، دستگاه‌های تخصصی را غالباً برای مدت کوتاهی در کارگاه نگه می‌دارند. در پایان مدت کار ساختمانی، بیشتر ماشین‌آلات را از کارگاه خارج می‌سازند. اما ممکن است در برخی مواقع در طی دوره نگهداری حتی ماشین‌آلات گرانقیمت را نیز، بسته به اینکه انجام چه نوع کاری ضروری باشد، مجدداً وارد کارگاه نمایند. معمولاً جدول ماشین‌آلات را ضمیمه بیمه‌نامه نمی‌کنند، اما بیمه‌گران صورت اقلام و ارزش‌ها، و در فواصل زمانی معین، اطلاعاتی در مورد تغییرات بوجود آمده را نیز مطالبه می‌نمایند. با توجه به اینکه بیشتر ماشین‌آلات، حتی به هنگام شروع کار مورد قرارداد، نو نیستند تعیین ارزش آنها به سادگی میسر نیست. معمولاً، ارزش‌های مذکور در دفاتر پیمانکار پائین‌تر از ارزش آنها در بازار است. ارزشی که جهت بیمه در نظر گرفته می‌شود

(۴) تصادم (که معمولاً در اثر استفاده از دستگاه‌های مکانیکی یا برهم خوردن تعادل و سقوط اجزاء مرکبه و داربست و دیگر ماشین‌آلات ساختمانی بروز می‌نماید).

(۵) تبخیر مواد خطرناک (که باعث آلودگی می‌شود).

۳-۴-۳- ماهیت آسیب

آسیب ناشی از علل مذکور در ذیل بند ۳-۳-۳ و ۳-۴-۲ و ۳-۴-۳ اغلب خسارات تبعی را شامل می‌شود. مواردی از این قبیل، ندرتاً از پوشش بخش مسئولیت مستثنی می‌گردد (حال آنکه خسارات تبعی ناشی از زیان یا خسارت وارد به اموال بیمه شده جزء استثنائات بخش مسئولیت به شمار می‌روند) خسارات تبعی ممکن است مبالغ کلانی را شامل شود. در واقع یک خسارت جزئی وارد به اموال اشخاص ثالث، که ممکن است هزینه تعمیر آن اندک باشد می‌تواند منجر به بروز خساراتی تبعی گردد که بالغ بر هزار برابر آن باشد. برای مثال وارد آمدن خسارت به یک ماشین یا تأسیسات حساس در یک کارخانه بزرگ، ممکن است ساعتها یا حتی روزها باعث توقف تولید گردد. آسیب بدنی وارد به یک تکنسین ماهر یا یک نفر متخصص ممکن است باعث از دست دادن درآمدهائی بیش از یک صد برابر هزینه معالجه باشد.

۱-۳-۴-۳- آلودگی

آلودگی نوعی آسیب است که بویژه باید در ارتباط با بخش مسئولیت بیمه‌نامه مورد توجه قرار گیرد. رشد جمعیت و گسترش امکانات در سطح جهان، نه فقط امکان آلودگی بلکه پیامدهای آن را به میزان قابل ملاحظه‌ای افزایش داده است. در عین حال، تبلیغات و ارتباطات گسترده مردم را نسبت به موضوع آگاه‌تر و در آنان ایجاد حساسیت نموده است. فاجعه سال ۱۹۷۶ در شهر سوسو ایتالیا بعد جدیدی به مسأله داد. در این حادثه چند کیلوگرم از یک ماده شیمیائی سمی و پایدار یعنی دی‌اکسین (تثدد)، در یک کارخانه شیمیائی کوچک، در اثر فشار اضافی آزاد گردید دی‌اکسین، در روند تولید این کارخانه یک محصول فرعی به شمار می‌آمد.

پرداخت را (مشروط به اینکه تحت بیمه‌نامه قابل وصول باشد) متقبل گردد. و سرانجام شاید ناگزیر از جبران کل مبلغی باشد که زیان‌دیده حق دارد از کلیه منابع ذیربط مجموعاً دریافت نماید. این مورد برای مثال، زمانی اتفاق می‌افتد که سایر افراد مقصر را نمی‌توان یافت، یا آنکه به جهت تنگدستی و نیز عدم برخورداری از تأمین بیمه‌ای، از عهده ایفای مسئولیت بر نمی‌آیند. به همین نحو، در موارد دیگری نیز ممکن است بیمه‌گذار مسئول شناخته شود. فی‌الجمله تحقق این نکته که در صورت عدم وجود سهل‌انگاری از جانب خود بیمه‌گذار (حتی در حداقل آن)، وقوع یک حادثه طبیعی منجر به بروز صدمه، زیان یا خسارت شخصی ثالث نمی‌گردد. برای مثال، می‌توان در نظر گرفت که ترکیبی از ارزش زمین و عدم موفقیت بیمه‌گذار در اعمال مهارت کافی بمنظور تأمین استحکام کارهای قراردادی در حین اجرا، باعث فرو ریختن کارهای مزبور و نهایتاً ایراد خسارت به اموال اشخاص ثالث گردد.

۲-۱-۴-۳- بروز مسئولیت بدون تقصیر

ممکن است در برخی موارد معین، بیمه‌گذار بدون هیچگونه تقصیری مسئول قلمداد گردد. برای مثال، مسئولیت ناشی از ایجاد مزاحمت، مسئولیت مربوط به قوانین تأمین اجتماعی، و مسئولیتی که از طریق توافق جداگانه تقبل گردیده باشد.

۲-۴-۳- علل بالقوه صدمه، زیان یا خسارت

اشخاص ثالث

مهمترین خطرها در ارتباط با بخش مسئولیت بستگی به ماهیت پروژه و کار قراردادی و عوامل دیگر دارد. در این میان، موارد زیر از همه معمول‌تر است:

(۱) تضعیف پایه (معمولاً در اثر گود برداری و آیزدانی در کارگاه، که منجر به نشست ساختمان‌های مجاور متعلق به (اشخاص ثالث می‌گردد).

(۲) آتش‌سوزی و انفجار (غالباً در اثر جوشکاری و استفاده از مواد آتشگیر و دیگر مواد خطرناک).

(۳) طرح غلط یا اجرای نادرست کار، یا استفاده از مصالح نامرغوب (که معمولاً منجر به فساد، شکست، فرو ریختن، کارکرد ناقص و خسارت تبعی می‌گردد).

داده شده، کارائی تمهیدات مربوط به فوریت‌ها.

در صورتی که بیمه‌گر ملاحظه نماید که امکان ریسک آلودگی وجود دارد، شرط احتیاط آن خواهد بود که از سازنده یا پیمانکار مربوط در خصوص تجارب گذشته و اینکه آیا در ارتباط با کار مورد قرار داد ریسک آلودگی وجود خواهد داشت یا خیر، سؤال نماید. و چنانچه پاسخ مثبت باشد، ماهیت ریسک و پیش‌بینی‌های بعمل آمده (در صورت وجود) راجع به تقلیل آن را مورد بررسی قرار دهد. در صورتی که سازنده یا پیمانکار در این زمینه فاقد تجربه باشند، ممکن است بیمه‌گر با اتکا به پاسخ‌های ارائه شده در مورد سایر سؤالات و نیز تجارب گذشته خود پیرامون فرآیند مورد نظر، مبادرت به انجام تحقیقات وسیع‌تر نماید.

در پاره‌ای موارد، بیمه‌گران کارهای پیمانکاری خواستار تعیین حد غرامت نازل‌تر جهت خطر آلودگی می‌گردند.

۴ - ۳ - ماهیت کار مورد قرارداد

بخش‌های مختلف کار مورد قرارداد از نظر گاه ایراد صدمه، زیان یا خسارت به اشخاص ثالث درجات متفاوتی از ریسک را منعکس می‌سازد:

(۱) گود برداری

(۲) آبرزائی

(۳) شممکوبی

(۴) استفاده از مواد منفجره و آتشگیر

(۵) احداث تونل

(۶) احداث زیر بند و سایر موارد تغییر عمدی

تکیه‌گاه

(۷) جوشکاری

(۸) استفاده از دستگاه‌های مکانیکی

(۹) احداث جاده و مجاری فاضلاب، کابل کشی

و لوله‌گذاری در مناطق ساختمان‌سازی شده

(۱۰) بهره‌برداری آزمایشی و راه‌اندازی

۵ - ۴ - ۳ - اشخاص ثالث و اموال ایشان در

محدوده کارگاه

در هر پروژه، تعداد بیمه‌نامه‌ها بستگی به ماهیت

و ابعاد قرار داد و نیز خواست‌های کارفرمای اصلی و

در محیط کارگاه آلودگی هوا خاک و آبهای روزمینی ممکن است منجر به وارد آمدن خسارت به مزارع، محل‌های ماهیگیری، پناهگاه‌های پرندگان، مراکز توریستی از قبیل سواحل دریا و منابع آب جهت مصارف صنعتی یا استفاده در منازل گردد.

آلودگی ممکن است در طی دوره ساخت در اثر عواملی از قبیل موارد ذیل بروز نماید:

(۱) انتقال غیراصولی زباله و فاضلاب از سطح

کارگاه،

(۲) بهم ریختن باقیمانده خاک، مواد معدنی یا

کانی که از قبل در محل کارگاه وجود داشته است،

(۳) ریزش تصادفی مازوت یا سایر آلوده

کننده‌های بالقوه‌ای که به محل کارگاه حمل گردیده

است. (ایجاد خاکریز در اطراف تانک‌های سوخت

کارگاه و استفاده از روکش برای لوله‌های سوخت

ریسک ریزش را کاهش می‌دهد. ضمناً روکش‌های

پلاستیکی نقش محافظتی چندان مطلوبی ندارند).

در طی دوره آزمایش و راه‌اندازی معمولاً خطر

آلودگی، که ارزیابی آن چندان ساده نیست، در

اثر عواملی از قبیل موارد ذیل تشدید می‌شود:

(۴) پخش گاز و مواد شیمیائی تصفیه نشده در هوا

در اثر بد کار کردن یا خرابی دستگاه تصفیه گاز کوره

بلند و محفظه گردگیر،

(۵) فشار اضافی دستگاه فرآورش در اثر

عملکرد نامطلوب کنترل‌کننده‌ها، خرابی شیر یا

اپراتورهای فاقد تجربه،

(۶) نشستی سیستم‌های لوله‌کشی آزمایش نشده یا

تانک‌هایی با روکش ناکافی یا خاکریز غیرمتناسب،

(۷) ترتیبات غیرمکفی بمنظور انتقال ضایعات

صنعتی،

(۸) آتش‌سوزی و انفجار.

درجه ریسک خسارت آلودگی از عوامل چندی

متأثر است که از آنجمله‌اند:

شرایط اقلیمی بخصوص بادهای غالب

محل کارگاه در ارتباط با مراکز جمعیت و

مکان‌های تفریحی از قبیل سواحل دریا، رودخانه و

غیره، نوع فرآورش، سمی بودن و پایداری مواد خام،

فرآورده‌ها، ناخالصی‌ها و مواد واسطه، طرح و منابع

مدیریتی که به امر شناسائی و کاهش ریسک تخصیص

وی تحت پوشش بخش اموال بیمه‌نامه قرار نداشته باشد، تخفیف در تعهدات موضوع بخش مسئولیت بیمه‌نامه نیز تحقق نخواهد پذیرفت. بروز چنین وضعیتی برای مثال زمانی است که بیمه‌نامه در وهله نخست به نفع پیمانکار فرعی صادر شده باشد، اما در عین حال پیمانکار اصلی را نیز که کار و ماشین‌آلات ساختمانی وی مشمول اموال بیمه‌شده نمی‌باشد، شامل گردد. مضافاً اینکه ممکن است کارهای قراردادی بیمه‌گذاری در بخش اموال بیمه‌نامه بیمه شده باشد، لکن ماشین‌آلات ساختمانی وی تحت پوشش نباشد. همچنین در برخی شرایط خاص، بیمه‌گر ملزم خواهد بود به اینکه زیانهای تبعی را تحت بخش مسئولیت بیمه‌نامه متقبل گردد که در این صورت موضوع حمایت بخش مذکور منتفی خواهد بود. (بند ۴- ۲۸- ۲- را ملاحظه کنید.)

با در نظر گرفتن عوامل گوناگون، میزان خطر تحت بخش مسئولیت بیمه‌نامه بستگی به ماهیت، ارزش، مالکیت و مورد استفاده اموال در محدوده کارگاه و تعداد و وضعیت اشخاص حاضر در محل از جمله پیمانکاران فرعی و کارکنان آنان دارد که کار خود را عمدتاً در خارج از کارگاه به انجام می‌رسانند و فقط در مواقع لزوم، مثلاً جهت گردآوری یا حمل کالا وارد کارگاه می‌شود.

در صورت وجود اموالی از قبیل موارد زیر ممکن است ریسک پرخطر گردد:

- (۱) مواد آتشگیر
- (۲) مواد شیمیائی خطرناک
- (۳) ماشین‌آلات گرانبها یا شکستنی
- (۴) مواد اولیه گرانبها (در طی آزمایش و راه اندازی)

(۵) تأسیسات خدماتی زیرزمینی
در قرار دادهای اصلاح یا توسعه اموال موجود، ممکن است کلیه این عوامل به‌مراه فرآیندهای ساخت خطرناک حاضر باشند که باعث می‌شود قراردادهای مذکور در ارتباط با بخش مسئولیت بیمه‌نامه در شمار پرخطرترین موارد قرار گیرد.

ضمناً بسیاری از عوامل فوق در طی دوره نگهداری، آزمایش و راه اندازی سایر قرار دادهای حضور دارند. بخصوص در صورتی که هر بخش از کارهای

سایر طرفهای ذینفع دارد. برای مثال، جهت احداث یک مجتمع بزرگ اداری ممکن است چندین بیمه‌نامه مورد درخواست باشد. بالحاق «شرط مسئولیت متقابل بیمه‌گذاران» به هر بیمه‌نامه جبران مسئولیت هر یک از بیمه‌گذاران بابت ایراد صدمه، زیان یا خسارت به اشخاص ثالث، به نحوی خواهد بود که به منزله صدور جداگانه بیمه‌نامه جهت هر یک از آنان باشد. در این صورت، قطع نظر از تعداد بیمه‌نامه‌ها، هر یک از طرف‌هایی که در پروژه مشارکت دارد، در قبال هر یک از طرف‌های دیگر به مثابه شخص ثالث تلقی خواهد گردید.

نظر به این که علی‌الاصول مسئولیت بستگی به نوعی سهل‌انگاری اشخاص دارد، لذا به هر میزان که تعداد بیمه‌گذاران مشارکت‌کننده در پروژه و نیز تعداد اشخاص در استخدام ایشان بیشتر باشد به همان میزان زمینه خطرات موضوع بخش مسئولیت بیمه‌نامه، هم گسترده‌تر خواهد بود. زمینه خطر بخصوص در ارتباط با مسئولیت صدمات وارده به اشخاص مطرح است، صرف‌نظر از آنکه پوشش مسئولیت صرفاً مسئولیت همگانی، یا توأماً مسئولیت مزبور و مسئولیت کارفرمایان را شامل گردد. اما در خصوص مسئولیت زیان یا خسارت وارده به اموال، عوامل مهم دیگری ذی‌مدخل است که با توجه به اینکه منظور از اموال کار موضوع قرار داد باشد یا ماشین‌آلات ساختمانی یا اموال دیگر و نیز بسته به حدود پوشش تحت بخش یک بیمه‌نامه، عوامل مذکور متفاوت خواهد بود.

بخش مسئولیت بیمه‌نامه معمولاً بواسطه بخش اموال مورد حمایت قرار می‌گیرد. این امر بدان سبب است که هزینه بازگرداندن کارهای قراردادی خسارت و ماشین‌آلات ساختمانی تحت پوشش (به وضعیت قبل از وقوع حادثه) تحت شرایط بخش اموال پرداخت می‌گردد (بند ۴- ۲۸- ۲ را ملاحظه کنید). هر قدر تعداد بیمه‌شدگان بیشتر باشد، بالطبع حجم و ارزش کارهای قراردادی و نیز ماشین‌آلات ساختمانی بیمه‌شده تحت بخش اموال بیمه‌نامه نیز بیشتر می‌باشد که نتیجه آن کاهش میزان تعهدات در بخش مسئولیت بیمه‌نامه خواهد بود. بر این اساس، چنانچه بیمه‌گذاری تحت بخش مسئولیت بیمه‌نامه بیمه شده باشد لکن سهم وی از کارهای مورد قرار داد یا ماشین‌آلات ساختمانی

مشروحه در بندهای ۶-۲۸-۲ و ۷-۲۸-۲ لغات «استفاده از هواپیما، کشتی، هاور کرافت و وسائط نقلیه موتوری» بطور معمول چنان تفسیر می شوند که گویی استفاده از هواپیما و غیر، تحت کنترل بیمه گذار صورت می پذیرد.

(۳) آموزش کارکنان کارفرما، بویژه کارکنان اصلی، در راه اندازی دستگاه هائی شبیه به آنچه ساخته می شود مسئولیت کلیه طرف های ذیربط متأثر از شرط های غرامت و دیگر شروط قرار داد می باشد.

۷- ۴- ۳- حد غرامت، فرانشیز و تخمین حداکثر خسارت اشخاص ثالث

بیمه گذار محتاط خواستار آن خواهد شد که حد غرامت لااقل معادل حداکثر خسارت تخمینی وی باشد. در نظر او به ندرت ممکن است که امر ارزیابی سهل جلوه نماید، چرا که باید حضور اشخاص ثالث و اموال ایشان را در منطقه خطر فعالیتها و اموال خود و احتمال افزایش خطر را به موازات تغییر شرایط ملحوظ نظر قرار دهد. تعریف منطقه خطر، مثلاً در ارتباط با نشست و آلودگی، به سهولت میسر نیست. ابعاد خسارات تبعی بالقوه را باطمینان نمی توان حدس زد. تقارن زمانی چند پیشامد ناگوار، می تواند یک فاجعه به بار آورد. در عین حال، نامحتمل است که برآورد بیمه گر یا هر شخص دیگر با برآورد بیمه گذار یکسان درآید. نرخ حق بیمه برای حد غرامت های گوناگون، ارزیابی بیمه گر را از امکان بروز خسارت در حد فاصل مذکور منعکس می سازد.

جز در مورد صدمات جسمی، تأمین پوشش از طریق یک بیمه نامه معمولاً بدون منظور نمودن فرانشیز تا یک حد مشخص تحقق نمی پذیرد. مازاد بر این حد، اعمال تخفیف در حق بیمه را مجاز می سازد که مبلغ آن نشانگر کاهش خطراتی است که بیمه نامه در معرض آن قرار دارد.

۸- ۴- ۳- وضعیت طبیعی محیط

نه فقط ماهیت مخاطره آمیز کار مورد قرار داد و اموال بیمه گذار، بلکه سایر ویژگی های نامساعد محیط پیرامون اشخاص ثالث نیز ممکن است زمینه ساز صدمات جسمی، زیان یا خسارت اشخاص ثالث باشد.

قراردادی پس از تکمیل تحویل شود و در حالیکه پیمانکار به تکمیل سایر بخشها پرداخته است، مورد بهره برداری قرار گیرد. در طی دوره نگهداری به لحاظ ریسک مسئولیت محصول، بیمه نامه در حادثه ترین شرایط ریسک قرارداد. با استخدام مأمورین امنیتی و حفاظتی ریسک حوادث تقلیل می یابد اما از بین نمی رود.

۹- ۴- ۳- اموال اشخاص ثالث و اشخاص خارج از کارگاه

در صورتی که کارگاه در یک منطقه روستائی یا دورافتاده واقع شده باشد، ندرتاً ممکن است ریسک بروز صدمه، زیان یا خسارت در خارج از کارگاه تحقق پذیرد. چنانچه محل کارگاه مرکز شهر باشد، ریسک های مذکور به ریسک های داخل کارگاه افزوده شود. در این حالت تداخل فعالیتها بین کارگاه و محیط اطراف آن بیشتر خواهد بود. در پروژه احداث تونل، کارگاه ممکن است از زیر ساختمانهای بزرگ عبور کند. نیز ممکن است در قسمت بالا، زیر یا مجاورت جاده، راه آبی، خط آهن یا باند پرواز واقع گردیده باشد. آتش سوزی در کارگاه یا محل وقوع انفجار ممکن است به سادگی به اموال گرانقیمت در مجاورت کارگاه سرایت کند. و ساده تر از آن ممکن است ساختمانهای متعلق به اشخاص ثالث، در صورتی که به محل گود برداری یا آبردائی در کارگاه نزدیک باشد، در معرض نشست قرار گیرند. تقریباً در کلیه موارد و حتی در صورتی که پیمانکاران مقصر نباشد، کارفرما مسئول خسارت وارد به ساختمانهای اشخاص ثالث در اثر اجرای کار مورد قرار داد می باشد.

پوشش مسئولیت غالباً جنبه جهانی دارد. خطرهای خارج از کشور محل کارگاه می تواند شامل مسئولیت بالقوه بیمه گذار بابت صدمه، زیان یا خسارت ناشی از موارد زیر باشد:

(۱) سهل انگاری کارکنان بیمه گذار به هنگام سفر یا اقامت موقت در ارتباط با مأموریت های اداری یا فنی،

(۲) نقص در هر قسمت از کارهای قراردادی یا ماشین آلات ساختمانی، یا کانتینرها یا برجسب های آنها که ممکن است مثلاً منجر شود به مسئولیت صاحب کالا در دریا، خط آهن، هوا یا دریا، (در استثنائات

کار می باشد، اما در عین حال بر بسیاری از ریسک های اشخاص ثالث نیز که ارتباط جدایی ناپذیر با اجرای قرارداد دارند پرتو روشنی می افکند.

فرمهای پیشنهاد معمولاً مورد استفاده قرار نمی گیرد. بسیاری از بیمه گران از پرسشنامه هائی استفاده می کنند که طریقه تنظیم آنها طوری است که قبل از اقدام به انجام تحقیقات گسترده تر، اطلاعات ضروری از طریق آنها استخراج می گردد.

از نظر اکثر بیمه گران، اطلاعات در خصوص موارد زیر، حائز اهمیت اساسی است:

(۱) اینکه چه کسی قرار است بیمه شود، اسامی و عملکردهای ایشان. اما فهرست تفصیلی شامل:

گزارش مقدماتی است که عملی بودن اجرای پروژه را به لحاظ شرایط جغرافیائی و زمین شناسی، اقتصادی بودن، قابلیت دسترسی، سهولت امر سوخت رسانی، تهیه مواد اولیه، تأمین آب، برق، خدمات و غیره مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد. (مترجم) اسامی کلیه پیمانکاران فرعی ممکن است ضروری نباشد.

(۲) نام کارفرما، در صورتی که قرار نباشد بیمه شود.

(۳) آیا قرار است حقوق جانشینی در مورد طرفهائی که در شمار بیمه گذاران نیستند، اسقاط گردد؟

(۴) شرح مختصری از تجربه طرفهائی که قرار است بیمه شوند، نوع کار، منطقه و تجارب خسارتی مربوط.

۲- ۶- ۳- جزئیات قرار دادی اصلی و ارزش ها

(۵) ارزش تخمینی پروژه یا قرار داد (هر کدام که قرار است بیمه شود) شامل جزئیات هر گونه کار یا مصالحی که جزء مسئولیت های پیمانکار است لکن بخشی از ارزش پروژه (یا قرار داد) را تشکیل نمی دهد.

(۶) مبالغ بیمه شده جهت از میان برداشتن ضایعات و دستمزدهای حرفه ای.

(۷) شرایط قراردادی که به موجب آن طرفهائی ذیربط (اجرای) کار و مسئولیت ها را به عهده گرفته اند. نسخه هائی از گزیده مطالب در مورد ریسک بویژه مواردی که در آنها در مقایسه با اشکال استاندارد تغییراتی اعمال گردیده است.

(۸) ریسک و مسئولیت های بیمه ای طرفهائی که در پروژه (قرارداد) مشارکت دارند لکن قرار نیست که تحت بیمه نامه بیمه شوند همراه با جزئیات و ارزش کارهای آنان.

برای مثال، ممکن است محل انجام کارهای قراردادی نزدیکی دریا یا مناطق وسیعی از آب در آبگیرها باشد که در صورت شکستن دیوار آبگیر در اثر فعالیت های بیمه گذار در زمینها و سایر اموال اشخاص ثالث سیل جاری شود. یا ممکن است در یک منطقه کوهستانی مشغول به کار باشد و با ایجاد انفجار یا سایر فعالیتها، مسبب وقوع رانش در یک دهکده کوهستانی گردد.

۵- ۳- بیمه خسارت تبعی در اموال موجود کارفرما

مقدم بر تأمین چنین پوششی (به شرط وجود تضمین خسارت مالی عادی)، بیمه گذار مورد استفاده و نحوه اشغال اموال مذکور را به منظور ارزیابی اینکه وقوع زیان یا خسارت تا چه میزان ممکن است سبب ایجاد خسارت تبعی گردد، مورد بررسی قرار میدهد. یک خسارت جزئی می تواند باعث پیدایش خسارت تبعی بزرگ، بویژه از بین رفتن تولید در یک مؤسسه صنعتی گردد. ارزیابی ریسک ایراد خسارت به اموال موجود کارفرما با ارزیابی ریسک ایراد خسارت به اموال مجاور متعلق به اشخاص ثالث غالباً تفاوت اندکی دارد (بند ۶- ۴- ۳-) را ملاحظه کنید

۹- ۳- اطلاعات تفصیلی مورد نیاز جهت ارزیابی ریسک

بیمه گران بمنظور ارزیابی ریسک پیشنهادی برای تحصیل بیمه، بدو اطلاعاتی را که اساسی بنظر می رسد کسب می نمایند (اما ممکن است در جریان بررسی اطلاعات به این نتیجه برسند که انجام تحقیقات گسترده تر ضروری می باشد. تحقیقات و اطلاعات گردآوری شده مجموعه ای تشکیل می دهد که برحسب ماهیت کار مورد قرارداد، محل آن و غیره، و بسته به تجربه و توانائی طرفهائی مذاکره کننده جهت عقد قرارداد بیمه، متغیر خواهد بود. برای کمک به ارزیابی و نرخ گذاری پروژه هائی که اجرای آنها مشکل است، بویژه مواردی که با ریسکهای آبی ملازمت دارد، بیمه گر ممکن است اقدام به تهیه گزارش امکان پذیری^۱ از طریق یک مؤسسه مستقل مهندسین راه و ساختمان نماید. گرچه هدف اولیه از تهیه چنین گزارش هائی انجام تحقیقات در خصوص ریسکهای ایراد خسارت به

(۲۴) جزئیات مشخص در مورد ماشین آلات هنگامی که در معرض خطرات ویژه قرار دارند، مثلاً در: تونل‌ها، پلهای موقت، جرثقیل‌هائی که جهت عملیات بالابری به صورت دوردیفی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

(۲۵) محل احداث و ارزش ساختمان‌های موقت، همراه با اشیاء موجود در آنها و ارزش‌های مربوط.

۵- ۶- ۳- اموال در حین حمل داخلی و در محلهائی به دور از کارگاه

(۲۶) جزئیات مربوط به هر بار حمل در ابعاد گسترده. مثلاً: ارزش‌ها، روش حمل، بسته‌بندی، ایمنی، انبار موقت، و غیره.

(۲۷) جزئیات موارد بازرسی در مسیر و کارگاه.

(۲۸) شرایط حمل که بطور کلی مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

(۲۹) جزئیات ریسک‌های خارج از کارگاه که باید تحت پوشش قرار گیرد.

۶- ۶- ۳- اشخاص ثالث

(۳۰) غرامت در هر حادثه و میزان هر غرامت.

(۳۱) شرح املاک مجاور متعلق به اشخاص ثالث و نحوه استفاده یا اشغال املاک مذکور.

(۳۲) آیا از وضعیت اموال صورتی تهیه خواهد شد - از کدام اموال؟

(۳۳) مبالغ تخمینی پرداخت به: الف) کارکنان بومی، ب) کارکنان غیر بومی، پ) کارگران - فقط در مورد پیمانکاران فرعی.

(۳۴) آیا آمد و شد در کارگاه برای عموم آزاد است؟

(۳۵) آیا هیچگونه خط‌خدمانی از زمین داخل کارگاه یا مجاورت آن عبور می‌کند؟ در این صورت جزئیات مربوط به نحوه برگرداندن مسیر خطوط مذکور یا هرگونه اقدام احتیاطی که در این خصوص صورت گرفته است؟

(۳۶) آیا پیمانکار و یا کارفرما یا طرف‌های دیگری که قرار است بیمه شوند، اقدام به انعقاد موافقت‌نامه با اشخاص ثالث نموده‌اند؟ در این صورت، جزئیات مربوط به توافق‌های انجام می‌باشد.

پاورقی

1) Feasibility Report

(۹) مدت عملیات ساختمانی یا نصب، آزمایش (مشمول بر آزمایش‌های مکانیکی، الکتریکی، هیدرولیکی و راه‌اندازی)، مدت نگهداری یا مسئولیت در قبال نواقص، تاریخ تقریبی شروع،

۳- ۶- ۳- کار و کارگاه

(۱۰) شرح کامل کاری که قرار است انجام شود همراه با نقشه‌ها و طرح‌های مربوط و غیره.

(۱۱) شرح تفصیلی روش یا روش‌های اجرای کار همراه با جزئیات مربوط به کارهای موقت.

(۱۲) مبلغ تخمینی قرارداد به صورت تفکیک شده بین بخش‌های مختلف کار.

(۱۳) ارزش کلی کارهای موقت و مبلغی که از این بابت در مبلغ قرارداد منظور نشده‌است.

(۱۴) نموداری که نشانگر ارزش‌ها به صورت پیوسته و برحسب مدت قرارداد (پروژه) باشد، همچنین چارت پیشرفت کار شامل مدتی که در طی آن بخش‌های مختلف کار به موقع اجرا در خواهد آمد.

(۱۵) تحویل بخش‌هائی از کار، جزئیات مسئولیت‌ها در ارتباط با کار تحویل شده همراه با ارزش‌ها، تاریخ پیش‌بینی شده جهت تحویل و غیره.

(۱۶) آیا قبل از تحویل، کاری مورد استفاده قرار خواهد گرفت، در این صورت، تاریخی که بدین منظور پیش‌بینی گردیده، ارزش‌ها، جزئیات نحوه استفاده و مسئولیت‌ها.

(۱۷) نقشه‌ای از کارگاه که موقعیت پیشنهادی ساختمان‌های موقت و سایر مناطق انبارها را جهت نگهداری مصالح و تجهیزات نشان دهد همراه با ارزش‌های مربوط.

(۱۸) موقعیت کارهای گوناگون از نظر گاه آسیب‌پذیری در برابر خطر.

(۱۹) جزئیات شرایط زمین همراه با گزارش زمین‌شناسی، در صورت امکان.

(۲۰) خلاصه‌ای کلی از وضعیت اقلیمی منطقه.

(۲۱) جزئیات کامل آزمایش‌ها و راه‌اندازی در ارتباط با موارد تحت شمول.

۴- ۶- ۳- ماشین‌آلات ساختمانی

(۲۲) مبلغ کل ارزش سرمایه‌ای ماشین‌آلات پیمانکار.

(۲۳) صورت‌افلام عمده و ارزش آنها همراه با مدتی که در کارگاه استقرار خواهند داشت.